

VREDESACTIE

VERZET IN BEWEGING

Syrië:
“first do
no harm”

» XX

Zes maanden
**OPERATIE
NATO GAME OVER**

» XX

Het nieuwe Vlaamse
wapenhandeldecreet:

**Wir haben es
nicht gewusst?**

» XX

ZES MAANDEN OPERATIE NATO GAME OVER

Waar vrede op het spel staat, is geweldloze interventie noodzakelijk. Een militaire alliantie zoals de NAVO (een selecte club landen die wereldwijd oorlog voert, die kernwapens heeft en bereid is ze als eerste te gebruiken), is een gevaar voor de wereldvrede. Daarom startte Vredesactie zes maanden geleden Operatie NATO GAME OVER. Een geweldloos offensief met drie actielijnen:

Doe-het-zelf-acties op en rond één van de elf NAVO-gerelateerde locaties in ons land, een internationale actiedag op en rond het NAVO-hoofdkwartier in Brussel en de publieksactie 'Overigens ben ik van mening dat de NAVO afgeschaft moet worden'.

De resultaten

Op 7 december 2011 waren Sinterklaas en z'n helpers niet welkom op het NAVO-hoofdkwartier. Sinterklaas trok de Doe-het-zelf-acties op gang en nodigde iedereen uit om mee te doen. Op 14 januari 2012 namen Gentse burgerinspecteurs de handschoenen op en betraden de militaire basis in Semmerzake. Deze militaire infrastructuur wordt gebruikt door de NAVO voor

de begeleiding van F16's die op weg zijn naar Libië of Afghanistan. De burgerinspecteurs onderzochten de rol van het Air Traffic Control Centre (ATCC) in de NAVO-interventies in Libië en Afghanistan en haar functie in de begeleiding van vluchten met kernwapens. Op 7 februari inspecteerde een andere groep burgerinspecteurs het militaire hoofdkwartier van de NAVO in Bergen. Ze wandelden een uur op de basis rond en interviewden enkele personeelsleden. Op 25 februari fietsten vredesactivisten van Gent naar de militaire basis in Semmerzake om er de stedenband Semmerzake - Kaboel in te huldigen. De NAVO-communicatiebasis in Gooik werd op 3 maart door vredesactivisten bezet. En op 9 maart huldigden vredesactivisten in Evere de gebouwen van de Noord Atlantische VREDEsorganisatie in.

Sinds december 2011 klinkt in Vlaamse parochiezaalen, culturele centra en universiteiten regelmatig de zin 'Overigens ben ik van mening dat de NAVO afgeschaft moet worden'. Verwarring, gefronste wenkbrauwen, een verbaasde glimlach... duizenden mensen werden met onze zin geconfronteerd. Schrijvers en dichters spraken de zin uit tijdens honderden lezingen en literaire festivals in Vlaanderen en Nederland. De stadsdichter Peter Holvoet Hanssen vermeldde het op het Antwerpse stadhuis. Het Brecht-Eislerkoor maakte een Overigens-lied. Peter Mertens signeert er z'n boeken mee, het weekblad Solidair

Foto: Geert Sels (dewereldmorgen.be)

maakte een krant waarbij elk artikel eindigde met 'Overigens', Ludo Abicht, filosoof Sonja Lavaert, de low-impactman, Thomas Decreus (één van de initiatiefnemers van de SHAME-betoging), Greenpeace-directeur Michel Genet, professor Pinxten en nog vele anderen, allen waagden het deze debat-bevorderende zin uit te spreken. De zin weerklonk in de AB in Brussel tijdens het optreden van rockgroep Aroma di Amore. Stand-uppers Nigel Williams en Rona Kennedy verbaasden er hun publiek mee. Acht maal konden we het lezen in een column in Humo. De zin weerklonk in tientallen radio-interviews, hij wordt gebruikt als profielfoto voor facebook, bloggers eindigen er hun blogberichten mee. De pin kwam in beeld tijdens interviews op TV en op foto's in kranten.

Foto: Olivier Vin

Er is nog zoveel meer. Vaak horen we via via dat iemand 'Overigens...' heeft horen zeggen tijdens een debatavond of een voorstelling. Het idee deint uit en dat werpt z'n vruchten af. Of zoals schrijver-zanger Elvis Peeters meemaakte tijdens een optreden: iemand uit het publiek was hem voor en riep tijdens een moment stilte uit volle borst 'Overigens...'.

Op 1 april 2012 verzamelden meer dan achthonderd vredesactivisten uit meer dan tien Europese landen bij het NAVO-hoofdkwartier in Evere. Zo'n vijfhonderd mensen probeerden gewelddoos om de NAVO-terreinen te interveniëren. Een twintigtal actievoerders slaagde erin het militair domein binnen te gaan. De zone rond de NAVO werd met rood-wit lint afgebakend. Vierhonderd drieëntachtig mensen werden administratief aangehouden. Tegenover de hoofdingang van het NAVO-hoofdkwartier juichten driehonderd supporters de interventieteams toe. In aanloop naar deze internationale actiedag volgden meer dan honderd vijftig mensen een dag geweldloze actietraining, regionale groepen legden bussen in naar Brussel en organiseerden in hun eigen regio infoavonden, benefieten, standen, volkskeukens, ... De internationale persaandacht was enorm. Beelden van de actie gingen de wereld rond. Internationale zenders brachten live verslag uit.

De Belgische politieke stappen

Iedereen die deelneemt aan Operatie NATO GAME OVER heeft een duidelijke boodschap aan onze staatshoofden en regeringsleiders die op 20 en 21 mei samenkwamen op een NAVO-top in Chicago: wij willen geen raketterschild, geen NAVO-soldaten in Libië of Afghanistan, geen nutteloze en gevaarlijke kernwapens in ons land.

Het concrete politieke lobbywerk van deze campagne concretiseert zich rond de kernwapens. Vredesactie voert al bijna vijftien jaar campagne om de kernwapens uit Kleine Brogel weg te krijgen. Een achterhaalde zaak? Een gevecht tegen de bierkaai? Niet als we de impact van de aanwezigheid van die kernwapens voor ogen houden. Militair zijn ze nutteloos en gevaarlijk. Politiek kunnen ze de 'trigger' zijn om wereldwijde kernwapenontwapening opnieuw op gang te trekken.

Sinds 1997 nemen duizenden mensen deel aan acties van burgerlijke ongehoorzaamheid op sites die aan het NAVO-kernwapenbeleid verbonden zijn. Over de partijgrenzen heen pleiten politici voor de verwijdering van de kernwapens. In 2010 spreken Jean-Luc Dehaene, Louis Michel, Willy Claes en Guy Verhofstadt zich in een opiniestuk in De Standaard in sterke bewoordingen uit voor de verwijdering van kernwapens uit Kleine Brogel: "Idealiter gebeurt de

snelle verwijdering van de kernwapens uit Europa in een onderhandeling met Rusland. Echter, soms moeten we durven het voorbeeld te geven, en hopen dat dit inspirerend werkt." Vooraanstaande militairen en politici beamen dat de kernwapens in Kleine Brogel geen enkel militair nut meer hebben, integendeel dat ze zelfs gevaarlijk zijn want mogelijk een doelwit voor terroristische aanslagen.

Helaas, onze regering geeft geen krimp. Op de NAVO-top in Chicago stonden de kernwapens opnieuw op de agenda. Je zou verwachten dat dit aanleiding geeft tot een diepgaand parlementair en publiek debat. In augustus 2011 werden de vredesorganisaties gehoord tijdens een hoorzitting rond de kernwapens. Maar verder houdt het op. Na de hoorzitting is het, op enkele parlementaire vragen na, rond nucleaire ontwapening muisstil gebleven in het parlement. Vredesactie vroeg naar aanleiding van de Chicago-top een gesprek met minister De Crem. In tegenstelling tot zijn voorgangers weigert de minister elk gesprek en stelt in zijn antwoord: "wat betreft het bespreken van standpunten, vind ik dat zulks in de eerste plaats binnen het Parlement moet gebeuren." Maar ook daar weigert hij in debat te gaan. In de Kamercommissie Defensie van 25 april antwoordde hij: "Ter wille van de veiligheid zijn de besprekingen en het verslag *Defence and Deterrence Posture Review* geclassificeerd, wat uiteraard een publiek debat uitsluit." Zaak gesloten?

NAVO-top in Chicago: How to keep up appearances?

Belgische regering: glansrijk geslaagd in jaknikken, gebuisd voor toekomstgericht handelen

De NAVO-top in Chicago zou knopen doorhakken voor de toekomst. De eindverklaringen geven aan dat een klare kijk op de toekomst nog even op zich laat wachten. De kernwapenpolitiek blijft bij het oude behalve dat de meningsverschillen nog amper toegedekt worden. Uit Afghanistan wordt de aftocht geblazen en de discussie gaat over hoe snel elk land mag wegllopen. Om de top toch nog een goede PR te geven, werd nieuw speelgoed voorgesteld: de rakettenverdediging en onbemande vliegtuigen. Smart defense? Of jobcreatie via militaire aankopen?

En de houding van de Belgische regering in de beleidsdiscussies? Die keek ernaar en ging vervolgens akkoord met wat de grote jongens voorstelden.

Kernwapens: status quo

De Amerikaanse tactische kernwapens blijven in Europa, al wordt de deur opengezet voor hun verwijdering. Over wat in ruil van Rusland verwacht wordt, discuteert men verder in de gepaste organen. Gezien al meer dan tien jaar de verwijdering verbonden wordt aan Russische toegevingen, is deze aankondiging eerder een teken van onenigheid dan van een gedragen visie.

Een ander discussiepunt was of de rol van kernwapens beperkt wordt tot afschrikking van andere kernwapenstaten. Frankrijk kon hier niet mee akkoord gaan. Er werd dan maar geacteerd dat de kernwapenstaten hun eigen politiek voeren. Hoe zoiets resulteert in een gezamenlijke militaire planning is voorlopig een raadsel.

Afghanistan

De discussie over Afghanistan gaat vooral over het organiseren van een ordelijke aftocht tegen eind 2014 en hoe het bestaande regime daarna nog een tijdje kunstmatig in leven kan gehouden worden. Het nieuws dat Frankrijk zijn troepen terugtrekt tegen eind dit jaar is dan ook belangrijker dan de officiële

eindverklaring. De officiële boodschap, dat vooruitgang gemaakt wordt in de veiligheidssituatie, is vooral een oefening in het ontkennen van de realiteit.

Smart defense?

Defensiepolitiek is nu eenmaal voor een groot deel een kwestie van 'Keeping up appearances'. De eerste stap in de rakettenverdediging werd operationeel verklaard, net als de ontplooiing van het Alliance Ground Surveillance system (lange afstands-onbemande vliegtuigen). Deze aankopen, die de NAVO vooral tot klant maken van de Amerikaanse defensie-industrie, werden gecompenseerd met een diplomatieke opening van de NAVO voor de EU-initiatieven op het vlak van gezamenlijke aankopen. Smart defense is vooral gemarchandeerd voor bestellingen bij de eigen defensie-industrie.

Echt smart zou een drastische reductie in de defensie-uitgaven zijn en het stimuleren van de economie via meer duurzame investeringen. De militaire uitgaven van potentiële tegenstanders zijn peanuts vergeleken met die van de NAVO, die instaat voor meer dan 70% van de globale militaire uitgaven. Zulk een visie dringt echter niet door in de tunnelvisie van deze koude oorlogsmachine. Voorlopig is de enige positieve boodschap die uit Chicago komt dat de financiële crisis een rem zet op de onzin.

Syrië: "first do

Het conflict in Syrië gaat van kwaad naar erger. Het Syrische regime gaat steeds drierter te werk bij het neerslaan van de opstand. Terwijl het conflict militariseert, proberen lokale groepen terug te gaan naar de vreedzame wortels van het verzet. Of er nog ruimte is voor een onderhandelde oplossing, is twijfelachtig. Westerse landen kijken naar een plan-B: militair ingrijpen.

De revolutie in Syrië nam een heel andere loop dan de omwentelingen in Egypte en Tunesië. Het regime probeerde met ijzeren hand elk protest in de kiem te smoren. Sinds vorige zomer het *Free Syrian Army* (FSA) werd opgericht, dreigt het conflict steeds verder te militariseren. Meer dan 10.000 burgers en honderden soldaten lieten het leven. De realiteit van het Syrische conflict laat zich echter niet vatten in eenvoudige zwart-wit analyses. Maarten Zeegers, die in Syrië woonde en afgelopen zomer het land uit werd gezet, nuanceert: "Het beeld dat wij hier hebben van één volk verenigd tegen het regime klopt niet. Het regime kan nog op aanzienlijke steun rekenen. Grote groepen, met name onder de alawieten, christenen en in de middenklasse, steunen het regime of proberen afzijdig te blijven, uit angst voor dat regime, omdat ze bang zijn voor een burgeroorlog zoals in Libanon, of uit wantrouwen tegenover de oppositie." Europese landen steken hun frustratie over de verdeeldheid van de oppositie niet onder stoelen of banken. Zij willen één gesprekspartner, met een duidelijke agenda. Maen Abdul Salam, een Syrische mensenrechtenactivist die begin mei te gast was in Brussel, vindt dat onrealistisch en naïef: "Hoe kun je verwachten dat we het nu eens worden over een politiek programma? Wij vechten tegen een muur, de muur van het geweld en de veiligheidsdiensten van het regime. Pas als die muur gebroken is kunnen we denken aan een politiek proces en de toekomst van Syrië." Gemakkelijkshalve beschouwen westerse landen de *Syrian National Council* (SNC) als "een legitieme vertegenwoordiger van alle Syriërs", zoals minister Reynders in de Commissie Buitenlandse Zaken stelde. Maarten Zeegers waarschuwt: "De mensen in de oppositie zijn niet noodzakelijk wie westerse regeringen zouden willen dat ze zijn. In het buitenland zien we vooral in het westen opgeleide, seculiere of gematigde spreekbuizen, maar tussen hen en de mensen in de lokale comités of het FSA bestaat vaak een grote kloof. Politici in het westen kijken best goed uit met wie ze samenwerken."

De aandacht voor de gewapende oppositie overschaduwde de geweldloze groepen in de revolutie. In heel het land zijn lokale comités actief die nog bijna dagelijks manifestaties organiseren. De laatste twee maanden lijkt het geweldloze protest opnieuw aan kracht te winnen. Op 13 april brachten lokale comités

no harm"

op meer dan 715 plaatsen verspreid over het land vreedzame manifestaties op de been. In Damascus, waar het regime nog een grote aanhang heeft, zoeken lokale groepen naar creatieve manieren om het verzet vorm te geven en tegelijk uit handen van de veiligheidsdiensten te blijven. Half april kwamen in Caïro meer dan 200 activisten samen op een conferentie om weerwerk te bieden aan de militarisering van het conflict. "Onze revolutie werd gegijzeld", stellen ze vast. Veel activisten stellen ook vragen bij de rol van de SNC. Yara Nseir, die uit Syrië vluchtte en nu in Libanon zelf woordvoerder voor de SNC is, spaart haar kritiek niet: "De SNC heeft het alleen maar over het bewapenen van de rebellen. Ze praten nooit over gewelddoos verzet en ze spreken niet in naam van de stilzwijgende meerderheid die noch het regime noch de rebellen steunen."

Net omwille van de verdeeldheid in Syrië is het uiterst belangrijk dat Europese diplomaten blijven praten met diverse groepen in Syrië en niet alleen, zoals nu veelal het geval is, met de woordvoerders van de SNC of met Syriërs in ballingschap.

Een onderhandelde uitweg lijkt steeds verder weg. Het regime lijkt niet bereid tot meer dan cosmetische toegevingen. Voor de oppositie lijken onderhandelingsuitgesloten. Bij gebrek aan beter geven westerse landen het plan-Annan nog een tijdje de kans, maar nu het geweld aanhoudt, denken politici hardop na over plan-B: militair ingrijpen. Hier en daar wordt openlijk gepleit voor bombardementen om het Syrische regime ten val te brengen. Experts en militairen nemen dat voorlopig niet erg au sérieux. Het kostte de NAVO meer dan een half jaar bombarderen voor ze het Libische leger versloeg. Het Syrische leger is daarbij vergeleken vele malen sterker. Bovendien is het risico op een langdurige oorlog waar de hele regio bij betrokken wordt, veel groter. Voorlopig loopt geen enkel land warm voor zo'n oorlog. Militair ingrijpen sluipt echter via andere pistes binnen.

Eén van die opties is het opzetten van 'safe zones' (veilige zones) op Syrisch grondgebied, tegen de Turkse of

Jordaanse grenzen, waar Syrische burgers een veilig heenkomen zouden vinden. Minister Reynders is daar voorstander van en besprak het met zijn Turkse collega's. Koos Van Dam, lange tijd ambassadeur van Nederland in Caïro en Bagdad, waarschuwt: "Iedere vierkante centimeter van het Syrische grondgebied die wordt bezet, zal door het Syrische leger meteen worden gebombardeerd." Het instellen van 'veilige zones' kan alleen met een aanzienlijke troepenmacht. Experts spreken over 40 tot 50.000 soldaten om een zone van 50 op 80 kilometer te beschermen. Om de veiligheid van die safe zones te garanderen moet bovendien een no-fly zone afgedwongen worden, wat op zijn beurt veronderstelt dat je eerst de Syrische luchtafweer uitschakelt. Die bevindt zich in stedelijk gebied, wat grote aantallen burgerslachtoffers onvermijdelijk maakt. Het is ook voorspelbaar dat zo'n safe zones uitvalsbasis worden van gewapende groepen, zoals ook in Bosnië gebeurde. Het organiseren van zo'n safe zones past dan ook in een militaire in plaats van in een humanitaire logica. De gewapende groepen in Libië controleerden steden, die als uitvalsbasis dienden voor offensieven tegen het regeringsleger. In Syrië slagen de gewapende groepen daar niet in. Als ze zich in 'safe zones', bewaakt door buitenlandse troepen, kunnen organiseren zou hun militaire slagkracht vergroten. Onvermijdelijk worden die 'safe zones' dan ook doelwit van het Syrische leger, waardoor je de burgers die er een toevluchtsoord zoeken aan de militaire strategie opoffert.

Een andere piste is het bewapenen van de gewapende rebellen, zoals in Libië gebeurde. Guy Verhofstadt pleitte daarvoor, na een ontmoeting met vertegenwoordigers van de SNC. De VS en Groot-Brittannië hebben voor miljoenen euro's ondersteuning aan de oppositie beloofd, al is nog onduidelijk waar die hulp uit bestaat en aan wie ze geleverd wordt. Qatar en Saudi-Arabië zouden nu al wapens leveren en zeggen dat ze de soldij van de gewapende rebellen willen betalen. De SNC zou bij het bewapenen van de oppositie als verbinding functioneren tussen de 'Friends of Syria' en het FSA. De SNC richtte begin maart een militair bureau op, met de bedoeling de verschillende

gewapende groepen, waaronder de FSA, onder één commando te brengen en een gezamenlijke strategie te ontwikkelen voor het gewapend verzet. Voorlopig lijkt de SNC echter nauwelijks vat te hebben op de gewapende groepen. Het bewapenen van de oppositie, met de bedoeling dat ze dan "met gelijke wapens kan vechten", is een gevaarlijke illusie. Koos Van Dam: "Van de militaire oppositie weet je niet wie het zijn. Bewapenen van de oppositie betekent gewoon nog meer bloedvergieten. Je loopt het risico dat de soennitische meerderheid wraak neemt tegen het regime, en dan moet je weer de minderheden gaan beschermen. De oplossing, voor zover er überhaupt een oplossing is, is dialoog."

Achter al die militaire scenario's schuilt steeds de veronderstelling dat ze op grote schaal deserties van topofficieren uit het Syrische leger zullen aanmoedigen, verdeeldheid creëren bij de elite die het regime steunt en op die manier het machtsverevenwicht doen doorslaan ten voordele van de oppositie. Dat dit op afzienbare termijn gebeurt is twijfelachtig. Het regime zit nog stevig in het zadel. De elite die het regime steunt, heeft veel te verliezen. En een niet te verwaarlozen deel van de bevolking kiest nog geen kant, uit angst voor een onzekere toekomst. Eerder dan het regime te verzwakken en ruimte te creëren voor een politieke uitweg, zullen de militaire scenario's het conflict verder doen escaleren.

Officieel wordt over een eventueel ingrijpen door de NAVO niet gesproken. Geen van de NAVO-lidstaten bepleit openlijk een voorttrekkersrol voor de alliantie. "Westerse interventie zal in Syrië niet helpen," zei Rasmussen in februari nog. Hij sloot de inzet van NAVO-middelen voor het leveren van militaire, humanitaire of medische hulp uit. Maar achter de schermen is er meer gaande. De Turkse regering overweegt om op basis van het Noord-Atlantisch Verdrag de NAVO formeel om bijstand te verzoeken, wanneer het aantal Syrische vluchtelingen dat de Turkse grens oversteeft blijft toenemen of als er langs de Syrisch-Turkse grens opnieuw schermutselingen plaatsvinden. Daarnaast haalt de NAVO de banden met Qatar aan. Zo ontving Rasmussen op 1 maart de premier en minister van Buitenlandse Zaken van Qatar op het NAVO-hoofdkwartier. Qatar grijpt de Arabische omwentelingen aan om zijn invloed in de regio te vergroten en speelde ook in de oorlog in Libië een doorslaggevende rol, door de rebellen te bewapenen en te trainen, en met Qatarese soldaten op het terrein.

Voor de diverse militaire opties heeft niemand een realistisch plan. Ze dreigen het conflict alleen maar erger te maken en doen de gewelddoelige groepen uit het zicht verdwijnen. Ook wat Syrië betreft, geldt: "first do no harm."

Het nieuwe Vlaamse wapenhandeldecreet: Wir haben es nicht gewusst?

Vlaanderen werkt aan een nieuwe wapenexportwetgeving. Op 24 april startte in de commissie buitenlands beleid van het Vlaams Parlement de bespreking van twee decreetvoorstellen: één van de Vlaamse regering en één van Groen. Het regeringsontwerp holt de oude wapenexportwetgeving uit. De Vlaamse regering wil het grootste deel van de wapenexport niet langer controleren op de eindgebruiker. Daarmee zet ze de deur open voor wapenuitvoer waarvoor vandaag geen exportvergunning zou worden verleend.

Door de ogen te sluiten voor de eindgebruiker kan men zijn handen wassen in onschuld. Het voorstel van Groen toont daarentegen dat de verplichte omzetting van de nieuwe Europese richtlijn ook kan zonder de exportcontrole uit te hollen. Op de voorafgaande hoorzittingen heeft de vredesbeweging, waaronder Vredesactie en Amnesty International, duidelijk gemaakt wat de gevaren zijn van het regeringsvoorstel. Op 22 mei werd in de commissie dit regeringsontwerp goedgekeurd zonder noemenswaardige wijzigingen.

Liberalisering van de Europese defensiemarkt

De aanleiding van de nieuwe wapenexportwetgeving is een nieuwe Europese richtlijn. De EU wil de interne defensiemarkt liberaliseren en defensiebedrijven eenvoudiger laten samenwerken voor de ontwikkeling van nieuwe wapensystemen. De richtlijn 2009/43/EG moet die samenwerking bevorderen door de exportcontrole binnen de EU voor de defensie-industrie weg te laten vallen.

Tot nu toe vormde de defensiemarkt een uitzondering op de interne marktregels. Bij het afsluiten van het EU-verdrag wilden de grote Europese landen, om autonoom te kunnen blijven op militair vlak, zelf de volledige bevoegdheid over de defensie-industrie behouden. Bijgevolg bestond er geen vrijgemaakte markt in militair materieel en bleven exportcontroles ook binnen de EU behouden.

Aangezien de ontwikkeling van militaire producten steeds grotere investeringen vergen, ontsnapt ook de defensie-industrie niet aan de fusiegolf. De interne exportcontroles werden daarbij een hinderpaal, die door de nieuwe richtlijn opgeruimd worden.

Tegelijk staan de grote EU-lidstaten huiverig tegenover het overdragen van de controle op hun exportbeleid aan de EU. Er staan grote economische belangen op het spel en verschillende lidstaten hanteren wapenexport als een strategisch instrument om hun neokoloniale politiek te kunnen voeren of om economische voordelen te bekomen bij bevriende dictaturen.

De afspraken over de controle aan de buitengrenzen van de EU zijn dan ook minimaal: een gemeenschappelijk standpunt bevat een aantal criteria die bepalen wanneer export niet kan. Deze criteria zijn uiterst rekbaar en niet afdwingbaar voor een rechtbank.

Resultaat is dat de nieuwe richtlijn niet enkel voor een liberalisering van de interne markt zorgt, maar ook de

exportcontroles naar buiten de EU dreigt af te breken. Als een lidstaat strikte exportregels hanteert, dan worden die met de liberalisering eenvoudig omzeild door eerst via een lidstaat met soepelere exportregels te passeren.

Een recent voorbeeld illustreert het probleem. Zo voerde in 2007-2008 het Waalse bedrijf Sabiex pantservoertuigen uit naar Tsjad via Frankrijk. In Wallonië werd enkel een vergunning voor Frankrijk aangevraagd, zonder melding te maken van de eindgebruiker in Tsjad. In Frankrijk werd vervolgens een exportvergunning naar Tsjad bekomen, waar de bevriende dictator een sleutelrol speelt in de Franse Afrikapolitiek. Waar Sabiex hier gebruik maakte van de lakse controle op het eindgebruik van de Waalse regering, dreigt dit soort ontwijkingsmanoeuvres nu systematisch in de wetgeving ingeschreven te worden door elke controle op eindgebruik binnen de EU te laten vallen.

Welke keuze maakt het Vlaamse beleid?

Waar de klassieke werkwijze er vroeger in bestond om elke uitvoer van militair materieel te onderwerpen aan een individuele vergunning, wordt dit nu de uitzondering. De richtlijn voorziet een nieuw vergunningsstelsel, de algemene vergunning.

De algemene vergunning, bedoeld voor de defensie-industrie, wordt een reglementering waarbij aan bepaalde categorieën van gebruikers (in praktijk de bedrijven actief op de defensiemarkt) de toelating gegeven wordt om aan bepaalde categorieën van bestemmingen bepaalde goederen te leveren. Hiervoor moet op voorhand geen vergunning meer gevraagd worden en er wordt dus geen toetsing gedaan van het eindgebruik aan de uitvoercriteria. Ook wordt er geen melding van uitvoer gedaan bij de overheid. De enige verplichtingen van de bedrijven zijn een melding bij het eerste gebruik dat van de algemene vergunning gemaakt wordt en voorts een register bijhouden waarin de overheid de naleving van de reglementering kan nagaan.

Probleem is dat in die registers enkel de onmiddellijke bestemmingen opgenomen worden. Informatie over

eindgebruikers zal er niet in te vinden zijn. De overheid verliest zo ook elk zicht op waar het op haar grondgebied geproduceerd defensiegerelateerde materiaal naartoe gaat. Daarmee wordt ook een bijsturend beleid onmogelijk wanneer dat materiaal uiteindelijk op problematische bestemmingen zou belanden.

Zo zouden de beslissingen die de laatste jaren getroffen zijn door de Vlaamse overheid m.b.t. het beperken of 'on hold' zetten van uitvoer naar Israël of het Midden-Oosten veel moeilijker uitvoerbaar zijn. Ook wordt de deur opengezet voor ontwijkingsmanoeuvres via de lidstaat met de zwakste controle.

Het kan anders

De EU-richtlijn laat aan de lidstaten de ruimte om controle te behouden op de wederuitvoer van militair materiaal. Zo kunnen lidstaten het toepassingsgebied van die algemene vergunningen beperken, of wederuitvoerverbintenissen of informatieverplichtingen koppelen aan die vergunningen. Stel dat een Vlaams bedrijf eerst aan een Frans bedrijf levert, en dit Frans bedrijf vervolgens naar een land buiten de EU uitvoert. Zonder bijkomende voorwaarden zal de Vlaamse overheid nooit van die wederuitvoer afweten, omdat in de registers van het Vlaamse bedrijf enkel de Franse bestemming vermeld zal zijn.

Als aan de algemene vergunning een wederuitvoerverbintenis wordt verbonden, dan moet het Franse bedrijf eerst toestemming vragen aan de Vlaamse overheid vooraleer het kan uitvoeren naar de niet-Europese bestemming. Bij een informatieverplichting moet het Franse bedrijf de uitvoer melden aan de Vlaamse overheid, zodat die zicht blijft houden op waar Vlaamse militaire goederen naar toe gaan en eventueel het vergunningsbeleid kan bijsturen.

De gaten in het wapenexportbeleid vallen dus te dichten, tenminste als de politieke wil daarvoor bestaat. En laat dit nu het probleem zijn. Met het ontwerpdecreet op de wapenexport, dat nu voorligt in het Vlaams parlement, zal het grootste deel van het in het Vlaamse gewest geproduceerde militaire materiaal Vlaanderen verlaten zonder dat de eindgebruiker gekend is.

Het creëren van deze situatie is een beleidskeuze! Met name de keuze om Pontius Pilatus te spelen en zijn onverantwoordelijkheid te organiseren. Wat we zelf doen, doen we beter? Het lijkt vooral neer te komen op de betere struisvogelpolitiek uit mercantiele overwegingen.

Het resultaat van dit nieuwe decreet, als het in zijn huidige vorm wordt goedgekeurd, is voorspelbaar. De export van defensiegerelateerd materieel zal volgens de officiële statistieken spectaculair zakken, maar niet volgens de orderboekjes van de Vlaamse industrie. En het zal niet lang wachten zijn op het eerste schandaalverhaal, waarbij de volgende bevoegde minister, zoals Rudy Demotte over de FN-uitvoer naar Libië, met schaamrood moet komen vertellen dat het zo niet bedoeld was.

Waarom Vredesactie de actie van het Field Liberation Movement steunt

Het FLM voert op diverse manieren actie tegen GGO's. Op 29 mei 2011 onder meer met een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid, waarbij op een veldproef van GGO-aardappelen enkele gemanipuleerde aardappelplanten werden uitgetrokken en vervangen door biologische. De veldproef is georganiseerd door een consortium gevormd door de UGent, ILVO, Hogeschool Gent en het VIB. Het wordt voorgesteld als wetenschappelijk onderzoek zonder commerciële belangen, maar ook BASF neemt aan de veldproef deel.

De actie van het FLM werd aanvankelijk door verschillende opiniemakers, wetenschappers en politici voorgesteld als een gewelddadige aanslag op de wetenschap. Op 8 mei 2012 worden elf FLM-activisten vervolgd voor onder meer bendevoering. Vredesactie vindt dat het hier om een legitieme actie van burgerlijke ongehoorzaamheid gaat en niet om geweld. Een aanklacht als bendevoering is dan ook grotesk en komt neer op het criminaliseren van politieke actie op zich.

Burgerlijk ongehoorzaam

Met een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid probeer je een misdrijf, onrecht of probleem aan de kaak te stellen. Je probeert om een dialoog af te dwingen, een status quo te doorbreken, als een niet te negeren stem in het debat. Met je actie betwist je de legitimiteit, en eventueel de legaliteit, van datgene waartegen je actie voert. En je bent bereid daarvoor vervolging te riskeren. Daarmee plaats je je tegenstander en de overheid in zijn verschillende geledingen voor een dilemma hoe op je actie te reageren en zo dwing je ook om op je inhoudelijke vragen in te gaan. Een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid impliceert dat de actie geweldloos en openlijk verloopt, maar dat wil niet zeggen dat er geen sprake is van een duidelijke conflictsituatie. De actie van het FLM had een confronterend opzet en zorgde ervoor dat de organisatoren van de veldproef en de overheid het verzet tegen GGO's niet zonder meer konden negeren. Het actieopzet was geweldloos: het opentrekken van een hekken of het uittrekken van een aardappelplant betekent nog geen geweld.

Democratisch

Een democratie impliceert in theorie dat iedereen op gelijke wijze zijn stem in de besluitvorming heeft. Waarom is zoiets als burgerlijke ongehoorzaamheid dan nodig, je kunt toch mee beslissen? De praktijk is echter anders. Het feit dat we in een rechtstaat leven die democratische grondrechten zoals vrijheid van meningsuiting erkent, wil nog niet zeggen dat daarmee iedere stem even hard doorweegt in de besluitvorming. Sommige stemmen klinken luider

dan andere. En heel wat stemmen vormen hoogstens wat achtergrondruis. Zowel de wetgeving als de politieke besluitvorming weerspiegelen machtsverhoudingen, en niet enkel de democratische machtsverhoudingen maar ook de economische. Tegenover de wil van de meerderheid staat vaak ook de wil van het meeste geld of de wil van gevestigde machtsposities. De toegang tot het politieke debat wordt in praktijk stevig bewaakt, net als de punten die ter discussie kunnen staan. Andere stemmen, die buiten de marges van het politiek aanvaarde debat kleuren, komen moeilijk aan bod. Eventueel worden ze in overlegorganen gekanaliseerd, waarbinnen ze kunnen uitrazen en vervolgens vaak genegeerd worden. Dit maakt dat conflict eigen is aan democratie. Door geweldloos actie te voeren kan wie niet gehoord wordt, proberen zijn stem te veroveren. De ruimte daarvoor wordt ook in een democratie zelden cadeau gedaan. Tussen een mening laten horen en een stem hebben die gehoord wordt, staan vaak wetten en praktische bezwaren. Burgerlijke ongehoorzaamheid is daarom ook in een democratie op zijn plaats en zorgt ervoor dat de tegenstemmen niet zomaar genegeerd kunnen worden.

Burgerlijke ongehoorzaamheid is als koorts, die wijst op de gebrekkige werking van de democratie. Gerechtelijke repressie erop loslaten als koortswerend middel wordt dan louter symptoombestrijding. Paardenmiddelen gebruiken zoals een aanklacht voor 'bendevoering' riskeert de fundamenteën voor politieke actie te ondergraven. Het echte geneesmiddel is ervoor zorgen dat ook de tegenstemmen op een serieuze manier aan het politieke debat kunnen deelnemen en dat met hun bezwaren effectief wordt rekening gehouden.

Legitiem

Wetenschappelijk onderzoek moet onderwerp kunnen zijn van een maatschappelijk en politiek debat. Op tal van terreinen, en zeker binnen het milieubeleid, wordt een grondig debat vermeden door de discussie weg te kanaliseren in technocratische besluitvorming die met het gezag van de wetenschap wordt gelegitimeerd.

Onderzoekers moeten bij elke aanvraag tot financiering van hun onderzoek de doelstellingen en het belang van hun onderzoek aanduiden. Hierbij verdedigen zij het belang van hun onderzoek met politieke, niet-wetenschappelijke argumenten. De keuzes die we maken als gemeenschap in de financiering van wetenschappelijk onderzoek zijn niet waarde vrij. Op de achtergrond spelen economische belangen. Dat economische relevantie een rol krijgt in besluitvorming is op zich geen probleem, wel als het doorslaggevend wordt en andere overwegingen marginaliseert.

De keuzes gemaakt in het wetenschapsbeleid aanvechten, betekent niet hetzelfde als onwetenschappelijk zijn of wetenschap tout court opzij schuiven. Wetenschapsbeleid is even politiek als andere beleidsdomeinen en politieke actie is op dat terrein even legitiem. Daarom kunnen wetenschappers zich niet onttrekken aan een maatschappelijk debat. Zeker als in dit concrete geval de met de veldproef verbonden wetenschappers de maatschappij trachten te overtuigen van de weldaden van GGO's met beweringen alsof ze hiermee het hongerprobleem uit de wereld helpen. Met zulke stellingen eigenen ze zich een wetenschappelijke pretentie toe die ver buiten hun eigenlijke competentie (genetica) gaat. En betreden ze het veld van andere wetenschappelijke competenties (economische, sociale, ecologische ...), die daarvoor als irrelevant uit de besluitvorming werden gehouden.

Bendevoering

Een aanklacht als bendevoering zou impliceren dat iedereen die met het FLM heeft meegewerkt of aan haar activiteiten heeft deelgenomen, een misdadiger is. Maw de boeren aanwezig op de boerenmarkt, iedereen die promotie heeft gemaakt of enige vorm van ondersteuning geleverd heeft, iedereen die een gift gedaan heeft, enz ...

Wel, Vredesactie heeft een training geweldloze actie gegeven voor het FLM als voorbereiding van de actie en de actie mee aangekondigd. Als meewerken aan het FLM gelijk staat aan bendevoering, dan heeft Vredesactie zich daar ook schuldig aan gemaakt. En dit samen met zowat de hele milieubeweging. Deze aanklacht van bendevoering komt dan ook neer op het criminaliseren van politieke actie op zich.

Zondag 17 juni, 14u, Brussel:

Lobbyen voor oorlog

Een alternatieve stadswandeling langs de groepen die Europa militair kleuren.

Duistere schandalen of dagelijkse praktijk?

Op en rond het Brusselse Schumanplein, waar het politieke hart van Europa klopt, stikt het van de kantoren van grote Europese en Amerikaanse bedrijven. Alle belangrijke wapenbedrijven hebben kantoren in Brussel, waar ze hun belangen verdedigen via een web van lobbyisten, denktanks, clubs en informele netwerken.

Als de activiteiten van wapenlobbyisten al het nieuws halen, heeft dit meestal te maken met een omkoop-schandaal, een verdachte export of een akkoordje met corrupte overheidsambtenaren. Hoewel dit soort schandalen het meest tot de verbeelding spreekt, heeft hun werk ook een meer alledaagse kant, die niet minder verontrustend is. Op nationaal niveau houden wapenbedrijven nauwe relaties aan met overheden en ministeries van defensie, en bepalen op die manier mee de politieke agenda. Maar ook binnen de EU worden militaire thema's steeds belangrijker, een evolutie waarin de wapenindustrie een centrale rol speelt.

Hun koepelorganisaties worden regelmatig geraadpleegd door EU ambtenaren.

De wapenindustrie is altijd al actief geweest in Brussel, omwille van de aanwezigheid van de NAVO. Maar de ontwikkeling van een Europa tot een belangrijke speler in buitenlands, defensie- en veiligheidsbeleid – mede onder impuls van de wapenlobby – heeft deze stad nog aantrekkelijker gemaakt.

De activiteiten van de wapenbedrijven in de EU-instellingen zijn niet illegaal. Maar ze doen ernstige vragen rijzen over de besluitvorming binnen de EU. Hier worden immers beslissingen genomen door een kleine elite van beleidsmakers en vertegenwoordigers van de industrie, ver weg van elke publieke controle. Dit systeem, met haar gebrek aan transparantie en maatschappelijk debat, staat haaks op wat algemeen gezien wordt als aanvaardbare democratische besluitvorming. De hechte alliantie tussen beleidsmakers en de industrie heeft ook bijgedragen tot een verontrustende uitbreiding van de Europese defensie- en veiligheidsstructuren, met de uitbouw van militaire besluitvormingsorganen en -capaciteiten en de algemene militarisering van het buitenlands beleid.

Hoe dit werkt, en wie waar aan de touwtjes trekt, kom je te weten tijdens de stadswandeling 'Lobbying voor oorlog'.

Wandel mee!

Afspraak: 17 juni, 14 uur, rond punt Schuman, Brussel

Deelname is gratis.

Inschrijvingen: info@vredesactie.be, 03/281068039

"Ik stond ervan versteld hoe fragiel het proces van politieke besluitvorming eigenlijk is. En hoe gemakkelijk dit kan gemanipuleerd worden. Er zit een donkere kracht achter deze instellingen, een hele industrie die in de schaduw werkt. Vaak in het geheim en zeer gesloten. Deze industrie is de lobbyindustrie."

(uit de documentaire 'The Brussels Business' van Friedrich Moser & Matthieu Lietaert)

VREDESACTIE

VERZET IN BEWEGING

Vredesactie is een pluralistische vredesbeweging die radicaal pleit voor een maatschappij waarin conflicten worden opgelost zonder geweld of het dreigen ermee. Vredesactie is een motor voor het ontwikkelen van geweldloze actie. Met de campagnes NATO GAME OVER en Bomspotting stellen we de kernwapens en het interventiebeleid van de NAVO in vraag. Als pacifistische beweging lanceren we initiatieven die de afbouw van de wapenindustrie mogelijk maken.

Vredesactie is aangesloten bij de War Resisters' International (WRI), een wereldwijd netwerk van organisaties, groepen en personen die allen de WRI-beginselverklaring onderschrijven: 'Oorlog is een misdaad tegen de mensheid. Daarom ben ik vast besloten geen enkele vorm van oorlog te steunen en te ijveren voor de opheffing van alle oorzaken van oorlog'.

www.vredesactie.be // info@vredesactie.be // 03 281 68 39 // Patriottenstraat 27 2600 Berchem

Word Partner van Vredesactie, geef financiële steun via een vaste opdracht op reknr 523-0403000-40.